

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 vtrum accusatio facienda sit in scriptis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Super Quæstionis
sextagesimæ octavæ
articulum secundum
et tertium.

In articulo 2. & 3. Et nihil speciale scribendum occurrit, nisi quod secundum, quod regulariter fit, docet: Et in tertio tria accusationis vitia quodque vere crimina in redduntur, diligenter notent, scilicet calumnia ex malitia, prauaricatio in audientia, & tergiversatio inordinata. Et ut intelligatur terminus, vocatur ex temeritate accusare, qui vel ex inconstitio caloris impetu accusat, non prospiciens, quod probare nequirit, vel qui audiri creditur accusat. Ex isto autem errore decipitur ab aliquo testamento, deficit in probatione, quia si promissum iudicari, & recusat, ut non testetur, consilium habuit ab aliquo doctore, quod iustitiam, quæ habet ad accusandum, cum tamē non iustitiam.

Et in responsione ad ultimum aduersas, quod princeps potest accusationem non solum a principio resutare, sed etiam in progressu abolere, si bono communi expedire hoc iudicaret. Et ratio est, quia accusatio ad commune bonum ordinatur: hoc enim sequitur, quod ille qui curam communitatis boni habet, si talis mediū ablationē ad finem communis boni professe magis videtur, quam ipsius positionem, aut perfectionem, possit & debeat: tale accusatio nis medium tollere: prouidendo tamen accusatori, ut sibi fiat alius satis, si aliquid illi debeat.

Sed occurrit hoc dubium, An iudex non princeps possit abolere accusationē. Et est ratio dubii, quia etiam inferior princeps iudex habet curam boni communis, cui contingit non expedire prosequi accusationem.

Ad hoc dicitur, quod hic non est questio de accusatione uitio, sed defectuosa sit ut propter temeritatem, hinc propter calumnia: quoniam constat, quod iudex hoc cognoscens, etiam si non sit princeps, potest & a principio non admittere accusationes non legitimas. Et si admittit sunt, potest ex quo legitime non sunt, abolere, cum nulli in hoc faciat iniuriam: immo prosequendo videtur facere iniuriam ordini iuris. Nec etiam est questio de accusatione, quæ ordinatur ad satisfaciendum alteri parti, quæ passa est iniuria: quoniam constat iudicem tenei, & ad acceptandum, & ad prosequendum accusationem talem, quia teneatur ius unicuique dicere: sed questio est de accusatione præcisè ad commune bonum ordinata. Videtur autem mihi, quod differentia inter principem, & inferiorem iudicem in proposito sit, quod princeps potest de iure abolere huiusmodi accusationes quando expedire videtur bono communi, & non solum istas, sed etiam ordinatas ad satisfaciendum parti offensa: quia ipse princeps plene gerit curam communis boni, ad quod omne bonum, vel malum partis ordinari potest. Unde in litera simpliciter dicitur, Si princeps aboleuerit, iudex autem inferior potest ex episcopalia, & gnomie, hoc est, ex æquitate, & alteri iudicio non admittit a principio accusationem legitimam pro communi bono, si uidet illam communi bono perniciosa, ut potest si causam seditionis propter conditiones accusati est, vel propter aliquid huiusmodi. Inchoatam autem abolere, si aliter non potest sustinere commune bonum, si per denotat prosecutionem, vel dissimulando, potest: quia lex archæ potestatis pro communi bono saluando prætermittenda est, & usurpanda est quod dammodo maior potestas, quæ communi bono, necessaria tunc est, & soli iuris ordinis nocet, si tamen nocet.

rint criminosi, ut habet 2. quæst. 7. alioquin si fuerint alias idonei ad accusandum, licet subditis ex charitate suos prælatos accusare.

AD TERTIVM dicendum, quod reulare secreta in malum personam, est contra fidelitatem: non autem si reuelentur pro bono communi, est semper preferendum, est bono priuato. Et ideo contra bonum commune, nullum secretum licet recipere: nec tamen omnino est secretum, quod per sufficientes testes potest probari.

AR T I C V L V S II.
Utrum sit necessarium accusationem in scriptis fieri.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod non sit necessarium accusationem in scriptis fieri: Scriptura enim adiuuata est ad subueniendum humanæ memoriæ circa præterita: sed accusatio in presenti agitur, ergo accusatio scriptura non indiget.

¶ 2. Præter. 2. q. 8. dicitur. Nullus absens accusare potest, nec ab aliquo accusari: sed scriptura ad hoc uidetur esse utilis, ut absentibus aliquid significetur, ut patet per 2. Aug. 10. de Trinitate. ergo in accusatione non est necessaria scriptura, præsertim cum Canon dicat, quod per scripta nullius accusatio suscipiatur.

¶ 3. Præter. Sicut crimen alicuius manifestatur per accusationem, ita per denuntiationem: sed in denuntiatione non est scriptura necessaria: ergo uidetur, quod neque etiam in accusatione.

SED CONTRA est, quod dicitur 2. q. 8. Accusatorum persona sine scripto numquam recipiatur.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, quando in criminibus per modum accusationis agit, accusator constituitur pars, ita quod iudex inter accusatorem, & eum qui accusatur, mediū constituitur ad examen iustitiæ, in quo oportet, quantum possibile est, secundum certitudinem procedere. Quia uero ea, quæ uerbotenus dicuntur, facile labuntur a memoria, non posset iudici esse certum quid, & qualiter dictum sit, cum debet proferre sententiam, nisi esset in scriptis redatum. Et ideo rationabiliter institutum est, ut accusatio, sicut & alia, quæ in iudicio aguntur, redigatur in scriptis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod difficile est singula uerba propter multitudinem, & uarietatem retinere: cuius signum est, quod

A multi eadem uerba audientes, si interrogarentur, non referrent ea. Similiter etiam cum modica uerborum differentia sensum uariet, ideo etiam si post modicum tempus debeat iudicis sententia promulgari, expedit ad certitudinem iudicii, ut accusatio redigatur in scriptis.

AD SECUNDVM dicendum, quod scriptura non solum necessaria est pro absentiam personam, quæ significat, uel cui est aliquid significandum, sed etiam propter dilationem temporis, ut dictum est. & ideo cum dicit Canon, Per scripta nullius accusatio suscipiatur, intelligendum est de absentibus, qui peremptam accusationem mittat: non tamen excluditur, quin cum præsens fuerit, necessaria sit scriptura.

AD TERTIVM dicendum, quod denuntiator non obligat se ad probandum: unde nec punitur, si probare nequirit. Et propter hoc in denuntiatione non est necessaria scriptura, sed sufficit si aliquis uerbo denuntiet ecclesiæ, quæ ex officio suo procedat ad fratris emendationem.

AR T I C V L V S III.
Utrum accusatio reddatur iniusta propter calumnia, prauaricationem, & tergiversationem.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod accusatio non reddatur iniusta propter calumnia, per uariationem, & tergiversationem. Quia sicut dicitur 2. quæst. 3. Calumniari est falsa crimina intendere: sed quandoque aliquis alteri falsum crimen obiicit ex ignorantia facti, quæ excusat, ergo uidetur, quod non semper reddatur iniusta accusatio, si sit calumnia.

¶ 2. Præter. * Ibidem dicitur, quod prauaricari est uera crimina abscondere: sed hoc non uidetur esse illicitum, quia homo non tenetur ad omnia crimina detegenda, ut supra dictum est. ergo uidetur, quod accusatio non reddatur iniusta ex prauaricatione.

¶ 3. Præter. Sicut ibidem dicitur, Tergiversari est in uniuerso ab accusatione desistere: sed hoc absque iniuria fieri potest, dicitur enim * Ibidem. Si quem penituerit criminaliter accusationem, & inscriptionem fecisse de eo, quod probare non potuerit, si cum accusato innocente conuenerit, in uicem absoluat. ergo accusatio non reddatur iniusta per tergiversationem.

SED CONTRA est, quod ibidem dicitur: Accusatorum temeritas

lumina: quoniam constat, quod iudex hoc cognoscens, etiam si non sit princeps, potest & a principio non admittit accusationes non legitimas. Et si admittit sunt, potest ex quo legitime non sunt, abolere, cum nulli in hoc faciat iniuriam: immo prosequendo videtur facere iniuriam ordini iuris. Nec etiam est questio de accusatione, quæ ordinatur ad satisfaciendum alteri parti, quæ passa est iniuria: quoniam constat iudicem tenei, & ad acceptandum, & ad prosequendum accusationem talem, quia teneatur ius unicuique dicere: sed questio est de accusatione præcisè ad commune bonum ordinata. Videtur autem mihi, quod differentia inter principem, & inferiorem iudicem in proposito sit, quod princeps potest de iure abolere huiusmodi accusationes quando expedire videtur bono communi, & non solum istas, sed etiam ordinatas ad satisfaciendum parti offensa: quia ipse princeps plene gerit curam communis boni, ad quod omne bonum, vel malum partis ordinari potest. Unde in litera simpliciter dicitur, Si princeps aboleuerit, iudex autem inferior potest ex episcopalia, & gnomie, hoc est, ex æquitate, & alteri iudicio non admittit a principio accusationem legitimam pro communi bono, si uidet illam communi bono perniciosa, ut potest si causam seditionis propter conditiones accusati est, vel propter aliquid huiusmodi. Inchoatam autem abolere, si aliter non potest sustinere commune bonum, si per denotat prosecutionem, vel dissimulando, potest: quia lex archæ potestatis pro communi bono saluando prætermittenda est, & usurpanda est quod dammodo maior potestas, quæ communi bono, necessaria tunc est, & soli iuris ordinis nocet, si tamen nocet.

Ad 1. arg.

2. q. 3. cap. si quem penituerit.

2. q. 3. cap. si quem penituerit.

2. q. 3. cap. si quem penituerit.

2. q. 3. cap. si quem penituerit.

2. q. 3. cap. si quem penituerit.